

Sygn. akt VI U 401/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2017 roku

Sąd Okręgowy w Radomiu VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie

Przewodniczący SSO Bożenna Zawada

Protokolant starszy sekretarz sądowy Katarzyna Jabłońska

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2017 roku w Radomiu

sprawy W. O. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o wysokość renty rodzinnej i zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołań W. O. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 3 marca 2017 roku Nr (...)

z dnia 10 marca 2017 roku Nr (...)

odwołania oddala.

SSO Bożenna Zawada

Sygn. akt VI U 401/17

UZASADNIENIE

Wnioskodawca W. O. (1) pismem z dnia odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 03 marca 2017 roku zobowiązującą go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 01 września 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku w kwocie 9.000,36 zł (odwołanie to zarejestrowano pod sygn. akt VI U 401/17) oraz od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 10 marca 2017 roku zobowiązującą go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia 29 lutego 2016 roku i od dnia 01 marca 2016 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku w łącznej kwocie 27.487,98 zł, wnosząc o ich uchylenie (odwołanie to zarejestrowano pod sygn. akt VI U 402/17). W uzasadnieniach podniósł, iż w jego ocenie nie są one świadczeniami nienależnie pobranymi wypełniając wniosek o przyznanie prawa do renty po zmarłej żonie nie zaznaczał on pól dotyczących zamiaru osiągnięcia przez niego przychodu w wysokości nie powodującej zawieszenia lub zmniejszenia renty. Jak wskazał pola te zostały wypełnione przez przyjmującego wniosek pracownika ZUS. Ponadto podniósł, iż nie został pouczone przez organ rentowy o wysokości jak i konsekwencjach wynikających z osiągnięcia przychodów w wysokości powodującej zawieszenie renty (odwołania wraz z załącznikami – k. 3-31 i k. 103-128).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie oraz połączenie spraw z obu odwołań do wspólnego rozpoznania. Na potwierdzenie takiego wniosku wskazano, iż z aplikacji PI wynikało, że odwołujący po przyznaniu prawa do renty rodzinnej podlega ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik w (...) S.A. W związku z powyższym organ rentowy zwrócił się do pracodawcy o wskazanie osiągniętych przez wnioskodawcę dochodów w okresie od dnia

01 września 2014 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku w rozbiciu na poszczególne lata. Po wpływie zaświadczenia w dniu 22 lutego 2017 roku dokonano natomiast rozliczenia pobranej renty rodzinnej od momentu jej przyznania ustalając, iż powód w latach 2014-2016 przekroczył wyższą kwotę graniczną i jest zobowiązany do zwrotu wypłaconej renty rodzinnej za 2014 w wysokości 9.000,36 zł – decyzja z dnia 03 marca 2017 roku, za 2015 rok w wysokości 27.361,08 zł – decyzja z dnia 19 kwietnia 2017 roku (decyzja ta jest prawomocna) i za rok 2016 w wysokości 27.487,98 zł. Podkreślono, iż faktycznie pole dotyczące osiągania przychodów zostało zaznaczone innym kolorem długopisu, to niemniej

z praktyki wynika, iż wniosek o świadczenie jest sprawdzany przez pracownika w obecności zainteresowanego i w razie stwierdzenia braków jest on uzupełniany przez zainteresowanego, a widocznie osoba przyjmująca wniosek dysponowała w tym momencie czarnym długopisem i tylko takiego mogła użyć wnioskodawcy. Podkreślono także, iż ZUS nie mógł rozliczyć prawa do renty wcześniej bowiem to na ubezpieczonym ciąży obowiązek poinformowania organu rentowego o wszystkich okolicznościach mających wpływ na to świadczenie (odpowiedzi na odwołania – k. 32-33 i k. 65-66).

Postanowieniami z dnia 11 maja 2017 roku Sąd Okręgowy w Radomiu połączył spraw z oby odwołań do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia (postanowienia – k. 35 i k. 68).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. O. (1) w dniu 30 września 2014 złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w R. Inspektoracie w G. wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłej w dniu 18 października 2012 roku żonie – W. O. (2). Wniosek ten na stronie 17 w punktach 14, 15 i 16 zawierał pouczenie o okolicznościach zawieszenia lub zmniejszenia świadczenia w przypadku osiągnięcia przychodów wraz z wyjaśnieniem z jakiego tytułu przychód powoduje zawieszenie lub zmniejszenie tego prawa (dowód: wniosek – k. 1-9 akt ZUS).

Decyzją z dnia 15 października 2014 roku, nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał wnioskodawcy prawo do dochodzonego świadczenia od dnia 01 września 2014 roku, tj. od miesiąca w którym złożono o wniosek ustalając jej wysokość na kwotę 2250,09 zł. Decyzja ta również zawierała pouczenie o świadczeniach które są uznawane za niezależnie pobrane – pkt III, o okolicznościach powodujących zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia – pkt V i VI, a także o obowiązkach związanych z poinformowaniem organu rentowego o okolicznościach powodujących zawieszenie, wstrzymanie wypłaty lub zmniejszenie przyznanego świadczenia – pkt VII (decyzja – k. 21-22 akt ZUS).

W dniu 26.07.2004 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. zawiadomił A. C., że w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 30.04.2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych – z dniem 01.08.2004 r. organ rentowy przejmuje wypłatę zasiłku przedemerytalnego i ustala wypłatę świadczenia na 1 dzień miesiąca, przypadającego po miesiącu, za który przysługuje zasiłek przedemerytalny (dowód: zawiadomienie – akta ZUS).

W wyniku ustalenia, iż wnioskodawca pozostaje w zatrudnieniu i okoliczności, iż nie informował Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wysokości osiągniętych przez siebie dochodów pismem z dnia 02 lutego 2017 roku zwrócił się do pracodawcy skarżącego – (...) S.A. w G. o nadesłanie informacji dotyczących osiąganego przez W. O. (1) przychodu w okresie od dnia 01 września 2014 roku do dnia

31 grudnia 2014 roku, od dnia 01 stycznia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku (dowód: pismo ZUS do (...) S.A. w G. z dnia 02 lutego 2017 roku – akta ZUS bez numeracji kart).

W odpowiedzi na zapytanie (...) S.A. w G. w dniu

22 lutego 2017 roku nadesłała do organu rentowego zaświadczenie o osiągniętych przez skarżonego przychodach z którego wynikało, że w okresie od dnia 01 września 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku wyniósł on 29.651,40 zł brutto, w okresie od dnia 01 stycznia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku wyniósł on 92.253,23 zł brutto oraz w okresie od dnia

01 stycznia 2016 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku wyniósł on 96.695,33 zł brutto (dowód: zaświadczenie – akta ZUS bez numeracji kart).

W związku z powyższym Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wydał trzy decyzje z dni: 03 marca 2017 roku, 10 marca 2017 roku i 19 kwietnia 2017 roku

w przedmiocie rozliczenia renty rodzinnej. Decyzją z dnia 03 marca 2017 roku organ rentowy dokonał rozliczenia świadczenia za okres od dnia 01 września 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku stwierdzając, iż osiągnięty przez wnioskodawcę dochód uzasadnił zawieszenie prawa do świadczenia za ten okres i ustalił, iż w związku z powyższym wnioskodawca pobrał nienależne świadczenie w kwocie 9.000,36 zł. Decyzją z dnia 10 marca 2017 roku organ rentowy dokonał rozliczenia świadczenia za okres od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia

31 grudnia 2016 roku stwierdzając, iż osiągnięty przez wnioskodawcę dochód uzasadnił zawieszenie prawa do świadczenia za ten okres i ustalił, iż w związku z powyższym wnioskodawca pobrał nienależne świadczenie w kwocie 27.487,98 zł, natomiast decyzją

z dnia 19 kwietnia 2017 roku dokonał rozliczenia świadczenia za okres od dnia 01 stycznia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku stwierdzając, iż osiągnięty przez wnioskodawcę dochód uzasadnił zawieszenie prawa do świadczenia za ten okres i ustalił, iż w związku

z powyższym wnioskodawca pobrał nienależne świadczenie w kwocie 27.361,08 zł (dowód: decyzja z dnia 03 marca 2017 roku – akt ZUS bez numeracji kart, decyzja z dnia 10 marca 2017 roku – akta ZUS bez numeracji kart, decyzja z dnia 19 kwietnia 2017 roku – akta ZUS bez numeracji kart).

Od decyzji z dnia 03 marca 2017 roku i 10 marca 2017 roku pismami z dnia

13 kwietnia 2017 roku odwołał się wnioskodawca (dowód: odwołania wraz z załącznikami – k. 3-31 i k. 103-128).

Sąd Okręgowy w Radomiu zważył, co następuje:

Odwołania jako niezasadne podlegały oddaleniu.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia zwrotu nienależnie pobranego świadczenia przez wnioskodawcę tj. renty rodzinnej za okres od dnia 01 września 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku oraz od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku w całkowitej kwocie 36.488,34 zł.

Organ ubezpieczeniowy domagał się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, zaś jako podstawę żądania wskazując art. 103-105, art. 127, art. 138-140, art. 141 ust. 1-3 oraz

art. 142-144 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2017.1383).

Stosownie do treści art. 104 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 3-8 oraz w art. 105, w razie osiągania przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6. Dla emerytów i rencistów prowadzących pozarolniczą działalność za przychód, o którym mowa w ust. 1, przyjmuje się przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w rozumieniu przepisów

o systemie ubezpieczeń społecznych (ust. 1a). Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się natomiast zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem

ust. 3 (ust. 2). Ustęp 4 omawianego przepisu stanowi, iż przepisy ust. 1, 1a i 2 stosuje się również do osób wyłączonych z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu ustalenia prawa do emerytury i renty lub wykonujących działalność niepodlegającą obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z uwagi na podleganie temu obowiązkowi z innego tytułu.

W celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki zawieszenia lub zmniejszenia emerytury lub renty, na mocy art. 127 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, emeryci i renciści zostali zobowiązani do poinformowania organu rentowego o podjęciu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego oraz - do końca lutego każdego roku - zawiadomienia o łącznej wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu w ubiegłym roku kalendarzowym.

W zakresie rozliczenia związanego z wysokością osiąganego przychodu obowiązuje - na mocy art. 194 ustawy emerytalnej - rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992 roku w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz.U.1992.58.290 z późn. zm.), precyzujące obowiązki emerytów i rencistów oraz organu rentowego. W myśl § 3 ust. 3 rozporządzenia w zawiadomieniu o podjęciu działalności emeryt i rencista składa oświadczenie, czy jego zamiarem jest osiągnięcie dochodu:

- 1) niepowodującego zawieszenia ani zmniejszenia świadczeń,
- 2) powodującego zmniejszenie świadczeń albo
- 3) powodującego zawieszenie świadczeń.

Przepis ten precyzuje obowiązek ustawowy i wynika z niego, że oprócz informacji o zamiarze osiągnięcia przychodu z określonego tytułu konieczne jest także określenie, jaki on będzie miał wpływ na otrzymywane świadczenie. Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia, jeżeli z oświadczenia emeryta lub rencisty wynika, że jego zamiarem jest osiągnięcie dochodów:

- 1) niepowodujących zawieszenia ani zmniejszenia świadczeń - organ rentowy wypłaca świadczenia w pełnej przysługującej wysokości,
- 2) powodujących zmniejszenie świadczeń - organ rentowy zmniejsza wysokość świadczeń:
- 3) powodujących zawieszenie świadczeń - organ rentowy zawiesza wypłatę świadczeń.

Oczywiste jest, że prognozowany przez emeryta lub rencistę dochód w przekazywanym organowi rentowemu oświadczeniu o podjęciu działalności i wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu, nie musi odpowiadać przychodowi rzeczywiście osiągniętemu w danym roku kalendarzowym, w którym dokonuje się rozliczenia świadczenia. Stąd też emeryt lub rencista jest obowiązany po upływie roku kalendarzowego do złożenia do końca lutego każdego roku kolejnej informacji - o wysokości tego przychodu uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym, co wynika wprost z treści art. 127 ust. 1 ustawy emerytalnej w związku § 5 ust. 1 przywołanego rozporządzenia. Na tej podstawie organ rentowy dokonuje rozliczenia świadczenia za dany rok kalendarzowy, wedle zasad wynikających z § 7-9 rozporządzenia.

Podkreślenia wymaga, że z przywołanych przepisów wynika zatem obowiązek składania dwóch oświadczeń; pierwsze to informacja o podjęciu określonej działalności i o prognozowanej wysokości przychodu z tego tytułu, drugie to informacja składana na koniec lutego każdego roku kalendarzowego o wysokości przychodu osiągniętego w roku poprzednim. Pierwsza informacja służy zawieszeniu lub zmniejszeniu świadczenia wypłacanego na bieżąco, druga składana jest w celu rocznego rozliczenia pobieranej renty lub emerytury. W treści obu tych oświadczeń musi znaleźć się informacja o wysokości przychodu co jest oczywiste, zważywszy na zasady zmniejszania i zawieszania świadczenia wynikające z art. 104 tejsze ustawy uzależniające wypłatę świadczenia oraz jego wysokość od osiąganego przychodu. Samo osiągnięcie przychodu z tytułu podjętej działalności

czy też osiągnięcie przychodu z tytułu zatrudnienia w poprzednim roku kalendarzowym nie stanowi podstawy do zmniejszenia lub zawieszenia świadczenia.

Świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania uważane są w świetle art. 138 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS za nienależnie pobrane. Ustęp 1 cytowanego przepisu wskazuje zaś, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Mając na uwadze powyższe regulacje prawne należy podkreślić, że podstawowymi warunkami uznania, iż wypłacone świadczenie podlega zwrotowi, są brak prawa do świadczenia oraz posiadanie świadomości tego faktu przez osobę przyjmującą świadczenie

w związku ze stosownym pouczeniem. Powyższe stanowisko, podzielane przez Sąd Okręgowy, wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 02 grudnia 2009 roku, sygn. akt

I UK 174/09, wyjaśniając dodatkowo, że obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze wiedząc, że mu się nie należy - co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak i osoby, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo w przypadku świadomego wprowadzenia

w błąd instytucji ubezpieczeniowej. Powyższe znalazło potwierdzenie również w bardziej aktualnym wyroku Sądu Najwyższego z dnia 06 marca 2012 roku (I UK 331/11,

LEX nr 1165287), w którym podkreślono, że żądanie zwrotu nienależnego świadczenia

z ubezpieczenia społecznego jest uzasadnione tylko względem osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacone świadczenie nie należy jej się.

Ustęp 4 art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wskazuje, że nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5, który z kolei stanowi, iż kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach - za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania tej decyzji.

Nawiązując do zarzutu podniesionego w odwołaniu Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie spowoduje brak prawa do świadczeń nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z okoliczności przewidzianych w licznych przepisach wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 roku, sygn. akt I UK 161/05, OSNP 2007/5-6/78). Pouczenie to musi być jednak na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia. Pouczenie - zgodnie z intuicją językową - zawiera element wyjaśnienia, jednakże nie można pouczeniu przypisywać cech uzasadnienia (prawnego i faktycznego) decyzji, w którym organ rentowy dokonuje wykładni stosownych przepisów. Celem pouczenia, o którym mowa nie jest, więc wyczerpujące wyjaśnienie sytuacji prawnej i faktycznej ubezpieczonego, lecz pouczenie o konsekwencjach prawnych niezastosowania się emeryta do dyspozycji normy prawnej.

W ocenie Sądu Okręgowego z treści pouczenia kierowanego do ubezpieczonego - w decyzji z dnia 15 października 2014 roku o przyznaniu prawa do tego świadczenia - wynikało w dostatecznie zrozumiałym sposób, że winien on był poinformować organ rentowy

o osiągnięciu przychodu i jego wysokości, łącznej kwocie przychodu osiągniętego w roku kalendarzowym lub w poszczególnych miesiącach w terminie do końca lutego następnego roku, a w przypadku prowadzenia pozarolniczej działalności i dobrowolnego opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe - o łącznej kwocie podstawy wymiaru składek lub - w przypadku nie opłacania składek - o kwocie, jaką ubezpieczony zadeklarowałby, gdyby opłacał składkę (vide: pkt VII pouczenia zawartego w w/w decyzji). Pouczenie jasno również wskazywało konsekwencje niezastosowania się do przedmiotowego obowiązku.

Sąd Okręgowy podkreśla w tym miejscu, że - oceniając pouczenie udzielone ubezpieczonemu przez organ rentowy, jako właściwe i wystarczające - miał na uwadze klarowne jego brzmienie a także stanowisko jakie zajmuje wnioskodawca, tj. mistrz produkcji, a zatem stanowisko umysłowe i uznał, iż z całą pewnością jego wiedza i możliwości intelektualne są dostatecznie wysokie, aby mógł on zrozumieć treść tego pouczenia.

Przedstawiona przez skarżącego w odwołaniu koncepcja powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodów (art. 138 ust. 5 w zw. z art. 127 ust. 1 ustawy

o emeryturach i rentach z FUS w zw. z przepisami rozporządzenia MPiPS w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty) nie zasługuje na akceptację. W tym zakresie Sąd Okręgowy zwraca uwagę, iż w art. 127 ust. 1 ustawy emerytalnej mowa jest o obowiązku zawiadomienia organu rentowego o wysokości przychodu "uzyskanego". Również przepis art. 138 ustawy odnosi się do zawiadomienia

o "osiągnięciu" przychodu. Wyraźne jest zatem wskazanie na konieczność udzielania organowi rentowemu konkretnej informacji o wysokości osiągniętego przychodu. W związku z powyższym samo zgłoszenie do ubezpieczenia z tytułu zatrudniania przez osobę pobierającą świadczenie rentowe, jak również opłacanie przez płatnika składki nie czyni zadość obowiązkowi dokonania zawiadomienia we wskazanym powyżej kształcie zwłaszcza, że sam fakt pozostawania przez ubezpieczonego w zatrudnieniu nie powoduje automatycznego obowiązku organu rentowego zawieszenia czy też zmniejszenia wysokości świadczenia. Stosownie bowiem do omówionych powyżej przepisów zawieszenie lub zmniejszenie wysokości świadczenia następuje dopiero po przekroczeniu przychodu w określonej wysokości.

Na marginesie powyższego Sąd Okręgowy zwraca uwagę na kuriozalność podniesionego zarzutu dotyczącego przerobienia wniosku przez pracownika ZUS. Okoliczność ta pozostaje bowiem bez znaczenia dla sprawy niniejszej. Sam wniosek został bowiem podpisany przez wnioskodawcę, zaś już w nim, jego końcowej części, znajdowała się informacja o okolicznościach uzasadniających zawieszenie lub zmniejszenie prawa do renty. Co więcej należy wskazać, iż złożenie w tym czasie oświadczenia o zamiarze osiągnięcia przychodu ma charakter jedynie deklaratoryjny, zaś dla fatycznego ustalenia jego wysokości przez organ rentowy znaczenie ma jedynie złożenie stosownego oświadczenia w przepisany terminie.

Wracając do meritum sprawy Sąd Okręgowy wskazuje, że przedstawione stanowisko w przedmiocie formy powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodów znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który - przykładowo - w wyroku z dnia

27 sierpnia 2009 roku (II UK 398/08, OSNP 2011/7-8/110) pokreślił, iż powiadomienie to,

w rozumieniu art. 138 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, polega na udzieleniu informacji o zamierzonej wysokości przychodów oraz o faktycznej wysokości przychodów osiągniętych w danym roku kalendarzowym (zob. też wyrok Sadu Najwyższego z dnia

20 stycznia 2016 roku, II UK 9/15, OSNP 2017/8/100).

W świetle powyższego nie do zaakceptowania jest wykładnia art. 138 ust. 5 ustawy emerytalnej wywodzona z dosłownego jego brzmienia. Oznaczałoby to, że świadczeniobiorca niedopełniający swoich ustawowych obowiązków, a więc nieinformujący organu rentowego

o okoliczności mającej wpływ na wysokość pobieranego świadczenia lub na jego zawieszenie, korzysta z przywileju ograniczenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranej emerytury lub renty. Złagodzenie to bowiem opiera się na założeniu, że organ rentowy posiada wiedzę (dostarczoną przez ubezpieczonego), na podstawie której powinien podjąć stosowne czynności, ale na skutek własnego zaniedbania tego nie czyni.

W niniejszej sprawie bezsporne było zatem, że W. O. (1) nie złożył w przepisany termin oświadczenia o osiągniętym przychodzie za 2014 i 2016 rok, a zatem uchybił terminowi wynikającemu z ustawy emerytalnej oraz rozporządzenia MPiPS z dnia 22 lipca 1992 roku. Dopiero organ rentowy w wyniku przeprowadzonego postępowania ustalił wysokość osiągniętych w tym okresie przychodów. Co prawda wnioskodawca kwestionował, że to nie on wypełnił pole związane z zamiarem osiągania przychodu pozostającego bez wpływu na prawo do świadczenia rentowego, niemniej, zdaniem Sądu, okoliczność ta pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy z uwagi na to, iż w decyzji z dnia 15 października 2014 roku znajdowało się stosowne pouczenie (pkt VII tego pouczenia) z którego wynikało, iż w przypadku osiągnięcia określonego przychodu osoba pobierająca świadczenie rentowe jest zobowiązana poinformować o tym fakcie organ rentowy do końca lutego roku następującego po roku w którym przychód taki osiągnięto.

W tym stanie rzeczy, w ocenie Sądu Okręgowego, zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. są prawidłowe i odpowiadają prawu, co skutkowało oddaleniem odwołań w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Na marginesie jedynie zaznaczyć należy, iż zgodnie z art. 138 ust. 6 ustawy emerytalnej organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń, ustaloną zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 1, lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności. Wystąpienie szczególnie uzasadnionych okoliczności wymaga oceny organu rentowego, który przeprowadzi stosowne postępowanie wyjaśniające. W ramach katalogu przykładowych okoliczności uzasadniających zastosowanie ulg można wskazać: brak majątku, z którego możliwe byłoby dochodzenie od osoby zobowiązanej zwrotu świadczeń; ustalenie, że w przypadku zwrotu świadczeń osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezbędnych środków utrzymania; ciężką chorobę powodującą niezdolność do pracy/niepełnosprawność osoby zobowiązanej, członka jej rodziny lub innej osoby pozostającej na jej utrzymaniu; wiek osoby zobowiązanej; zdarzenia losowe (kradzież, wypadek, pożar, powódź, inne klęski żywiołowe) powodujące szczególne trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej. Przepis ten znajduje jednak zastosowanie dopiero po uprawomocnieniu się decyzji nakazującej zwrot nienależnie pobranego świadczenia.

SSO Bożenna Zawada